

on-line >>> www.alnari.rs
mail to >>> office@alnari.rs

Naziv originala:
Sebastian Faulks
A WEEK IN DECEMBER

Copyright © 2009 by Sebastian Faulks
Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje Alnari d.o.o.

ISBN 978-86-7710-919-6



Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Čarobna NEDELJA

Sebastijan Fouks

Preveo Miroslav Bašić Palković

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

Dok muzika svira, moraš da ustaneš i zaplešeš... Mi i dalje plešemo.

ČAK PRINS, DIREKTOR SITIGRUPE IZ INTERVJUA
ZA FAJNANŠAL TAJMS, 9. JUL 2007.

*Ako se obraćate Bogu, onda se molite. A ako se
Bog obrati vama, onda patite od šizofrenije.*

DR TOMAS SAS, PSIHIJATAR, *THE SECOND SIN*, 1973.

1.

Nedelja, 16. decembar

I

Pet sati, ciča zima. Maljevi i macole odjekivali su po pustari kraj Vest kros rute u Šeperds Bušu. Uz jedva deset meseci do najavljenog otvaranja najvećeg gradskog trgovačkog centra u Evropi, gradilište zasuto peskom moglo se podićiti samo potpornim stubovima i gredama ispod crvenih dizalica, mada se sa istočne strane već dizala fasada u zelenoj boji mente. Ipak, to neće biti maloprodajni objekat s parkom, drvećem i klupicama, već zbijene radnje i poslovnice u samom centru gradu, u kojima će honorarni radnici, plaćani stranim kapitalom, od zaduženih stanovnika Londona izvlačiti zaradu. Na svom novom stadionu *Emirati*, nazvanom po arapskom avio-prevozniku, Arsenal iz Severnog Londona šutirao je loptu pod svetlima reflektora u utakmici protiv Čelsija iz Zapadnog Londona, dok su golmani, jedan Čeh, a drugi Španac, skakutali gore-dole lupkajući se po rebrima kako bi se ugrejali. Iz obližnjeg *Apton parka*, navijači su kretali kući nakon poraza na domaćem terenu, a samo nekoliko ulica dalje od *Bolin graunda* i njegove istendovske mešavine sentimentalnosti i tuge, usamljena žena došla je da obiđe dedu koji se doselio iz Litvanije pre osamdesetak leta; zaustavila se kraj njegove parcele u prenatrpanom groblju pored sinagoge u Ist Hemu. Gore, u Viktorijinom parku, okasneli šetači kućića krenuli su polako nazad ka stanovima u Hekniju i Bouu, u sive oblakodere sa satelitskim antenama i tanjirima okrenutim ka spoljnom svetu poput nekih ušiju, sve sa nadom da će im pružiti pokoji novi trač, ili možda beg od stvarnosti. U malenom

taksiju, koji se probijao po Dalstonskom putu nazad na stanicu, termometar na instrument tabli pokazivao je dva stepena ispod nule.

U svom sobičku u Čelsiju, Gabrijel Nortvud, barister – advokat na višim sudovima, u srednjim tridesetim, čitao je Kuran drhteći. Bavio se slučajevima u oblasti građanskog prava, kada ih je bilo; dakle, nije izvlačio kriminalce iz nevolje, već je zastupao obične ljude u sporovima u kojima novčanu nadoknadu dobijaju oni koji dobiju i parnicu. Već duže, iz nekih razloga koji njemu nikako nisu bili jasni, Gabrijelu se uopšte nisu javljali javni tužioci, kolege pravnici od kojih mu je posao i zavisio. A onda mu je jedan slučaj pao pravo u krilo: neki čovek bacio se pod voz podzemne željeznice, a zahtevao je odgovornost javnog prevoznika zbog neodgovarajućih sigurnosnih mera predostrožnosti. Gotovo istovremeno, usledio je i drugi slučaj: mesne školske zvaničnike tužili su roditelji neke muslimanske devojčice iz Lestera jer su joj zabranili da nosi tradicionalnu muslimansku nošnju u školi. Pošto nije znao kako drugačije da se pripremi, Gabrijel je odlučio da se najpre bolje upozna s verom čije će principe uskoro braniti; ionako bi svaka moderna i obrazovana osoba, rekao je sebi, trebalo da pročita Kuran.

Nekoliko metara ispod stančića gde je Gabrijel sedeo i čitao, prolazio je voz podzemne željeznice. U lokomotivi, mlada Dženi Fortjun ugasila je unutrašnje svetlo pošto joj je zasmetao njen odraz u vetrobranu. S levom rukom na kočnici lokomotive, usporila je voz, a onda je dala signal i potpuno ga zaustavila. Pritisnula je dva crvena dugmeta da otvori vrata i u retrovizoru ispratila ulazak i izlazak putnika iza sebe.

Vozila je već tri godine na gradskim linijama, ali je i dalje bila uzbuđena svaki put kad bi došla do stanice da odradi osmočasovnu smenu. Bilo joj je žao sirotih putnika koji su sedeli iza nje truckajući se. Mogli su da vide samo torbe, kapute, kožne rukohvate i izlizana plišana sedišta pod neonskim osvetljenjem i zagušljivim grejačima odvrnutim do daske. Morali su da istrpe guranje i dosadu, uz povremeni napad straha kad bi se kroz masu progurala pijana mladež psujući.

Dženi je sa svog položaja videla prijatnu tamu, klizavu prugu i signalne znakove koji su se presijavali poput užarenog ugljevlja. Klackala se u vozu kroz tunele pri brzini od šezdeset i pet kilometara na sat, a ponekad je napola očekivala da se neki kosturi izviju iz zidova ili da slepi miševi prolete i okrznu joj obraz. Ispred sebe je mogla da vidi čudesa londonskih graditelja, koje nijedan putnik nikada neće čak ni nazreti: polukružne lagume ozidane

ciglama, kroz koje su se pružali tuneli, kao i velike čelične podupirače koji su pridržavali petospratnu zgradu iznad ulaza na peron u Liverpulskej ulici.

Nedelja uoči Božića najgora je u godini, i to zbog ljudi koji su rešili da se bace pod voz. Niko nije znao zbog čega. Možda su im predstojeći praznici budili sećanja na porodicu ili pokojne prijatelje, bez kojih su pečena ćuretina i svetlucavi ukrasi predstavljali samo mračni odjek jednog sveta koji je nekada bio čitav i potpun. Ili su možda reklame za digitalne foto-aparate, losione posle brijanja i kompjuterske igrice podsećale ljude na dugove i mali broj poklona koje će te godine moći da kupe. Griža savesti, pomisli Dženi, osećaj neuspeha u trci za novcem, u trci za novim diskovima i novom markom mleka za telo, može da natera čoveka i pod voz.

Ona se nadala da će pod svojom jelkom pronaći knjige. Najviše je volela Agatu Kristi i Idit Vorton, ali je sa neusiljenim ushićenjem čitala sve – od filozofije do džepnih romana koji se mogu kupiti na aerodromu. Njena majka, rodom iz Korka, gotovo da nije imala nijednu knjigu pa je sa podozrenjem gledala na Dženinu ljubav ka čitanju u tinejdžerskom dobu. Terala ju je da izlazi i nađe momka; međutim, Dženi je bila srećnija u svojoj sobi s romanima od šeststo strana i naslovima utisnutim zlatnim slovima, koji su opisivali kako je ruski pogrom posle dva pokolenja, mnogo muka i seksa doveo do osnivanja kozmetičke dinastije u Njujorku. Njen otac, poreklom s Trinidada, napustio je njihov *dom* još dok je Dženi imala svega osam meseci.

Po završetku smene, vratiće se romanu koji je osvojio jedno od velikih književnih priznanja – nagradu Kafea Bravo za 2005; mada, delovao joj je pomalo tanušno. A onda će se, pošto spremi nešto za jelo sebi i svom polubratu Toniju, ako on uopšte bude kod kuće, ulogovati u *Paralaks*, najnoviju i najnapredniju od svih onlajn igrice s temom alternativne realnosti, gde će nastaviti da razrađuje život svoje dvojnice Mirande Star, odnosno *makete*, kako glasi termin iz same igrice.

Dve godine ranije, dok je još bila nova u poslu, Dženi je zadesio baš jedan od predbožićnih skakača. Baš je ulazila u stanicu Monjument kad ju je neka neočekivana bela prilika, nalik velikom galebu koji poleće s ruba perona, naterala da naglo zakoči. Međutim, bilo je prekasno da spreči sudar s nekim dvadesetjednogodišnjakom, koji je u skoku ipak preskočio takozvani *samoubilački jaz*, ali ne dovoljno da se prebaci s druge strane pruge. *Ne gledaj im u lice*, bilo je uputstvo kojeg su se pridržavale mašinovođe, a nakon tri meseca psihoterapije i rehabilitacije, Dženi je nastavila s vožnjom. Iako ozbiljno povređen, mladić je preživeo. Dva meseca kasnije, njegovi roditelji pokrenuli su građansku parnicu protiv Dženinih poslodavaca, žaleći se na

njihov nemar; po njima, za povrede njihovog sina bile su krive loše bezbednosne mere. Iako su izgubili parnicu, imali su pravi i na žalbu. I sama pomisao na predstojeći novi pretres – a sutra je očekuje sastanak s gospodinom Nortvudom, njenim novim advokatom – činio je Dženi Fortjun te dane tmurnim i mračnim.

Istovremeno, u Nort Parku, bogatom predgrađu koje se, po rečima prodavaca nekretnina, prostiralo *između prirodnih lepota Hita i Grina*, Sofi Topping pripremila je po šolju čaja za sebe i supruga Lansa, koji je radio u svojoj radnoj sobi, gde je provodio svako subotnje popodne otkako je postao poslanik na nedavnim izborima. Sofi baš i nije bilo jasno kako može da se usredsredi na papirologiju njegove izborne jedinice dok s televizora u ćošku trešti fudbalska utakmica, ali je sumnjala da, sigurno, ponekad klimne glavom na poneku ushićenu i omamljujuću opasku komentatora. Plašeći se da ga ne zatekne otvorenih usta i hipnotisanog pred malim ekranom, uvek bi pokucala na vrata pre nego što bi mu donela čaj.

„Upravo sam dovršila raspored gostiju za subotu“, reče pružajući mu plavu porcelansku šoljicu sa, kako ga je on nazivao, *čajem za fizikalce*.

„Šta?“, rekao je.

„Za svečanu večeru.“

„O, bože, potpuno sam zaboravio na to“, reče Lans. „Sve je pod kontrolom?“

„Jeste, mislim da će to biti veče za pamćenje.“

Vrativši se za svoj radni sto, Sofi je pogledala spisak imena koje je odštampala s računara. Isprva je mislila da će prirediti intimnu večeru za nekoliko moćnih ljudi, kako bi Ričard Vilbraham, predsednik stranke, video u kakvom se društvu kreće Lans. Međutim, kada se bacila na posao, ispostavilo se da nije bilo kraja uglednim ljudima koje su ona i Lans poznavali, a želela je da i predsednik vidi da ih oni poznaju.

Zagledavši se u imena, Sofi poče da osmišljava raspored sedenja za stolom.

Lans i Sofi Topping. Najnoviji poslanik stranke i njegova supruga. I dalje joj je godilo da ponavlja te reči.

Ričard i Džejni Vilbraham. Ričard, dinamični budući premijer, sedeće s njene desne strane. Veoma je fin, mada i sklon političkim razglabanjima. Ali, šta da se radi?

Len i Džilijan Fokslī. Lansov mesni predstavnik i njegova sićušna ženica. Sofi će postaviti Lena između dve žene koje će morati da istrpe njegov zadah iz usta, dok će Džilijan strpati na sredinu stola, među njoj sličnim gostima.

R. Tranter, koji za honorar jednom mesečno vodi debate u Sofinom čitačkom klubu i piše književne kritike. Nije bila sigurna kako mu glasi ime. Potpisivao se sa R. T., a žene iz njene grupe zvale su ga *gospodin Tranter* sve dok im sam nije ponudio da ga zovu Ar-Ti.

Magnus Dark. To mu verovatno nije pravo ime, pomisli Sofi. Piše kolumne u novinama, pa je samim tim i opasan, ali mogao bi biti i veoma zabavan. Onomad je rekao neke lepe stvari o Lansu: nazvao ga je *novom uzdanicom*, ili tako nešto. Sofi se odvažila da Darka postavi pokraj ledene Amande Malpas.

Faruk i Nasima el Rašid. Sofi je zamišljeno stavila penkalo u usta. Faruk je imućni proizvođač zimnice, koji je darovao velika novčana sredstva partiji. Deluje je kao fino momče. Ipak, oboje se nepopustljivo *drže onog njihovog Alaha*, kako je to jednom rekla Kler Darnli. Razmislivši malo, Sofi ih je rasporedila do Vilbrahamovih, kao počast Faruku i njegovim prilozima, a zabeležila je, da ne zaboravi, da njima ne bi trebalo postavljati čaše za vino.

Amanda Malpas. Sofi se prijateljila s Amandom u odboru neke dobrotnorne priredbe. Živi u ogromnoj, hladnoj kući u Čilternsu, a i lepa je, na neki povučeni, uštogljeni način. Amanda je već dobila Magnusa Darka pa je Sofi morala da joj s druge strane pronađe nekog smirenijeg.

Brenda Dilon. Sofi ju je videla jedino na televiziji, a važi za veštog glasnogovornika obrazovanja. U nekom novinskom članku, za njenog supruga Dejvida rečeno je da voli da radi i popravlja stvari po kući, i da uvek nosi ključeve zakačene za pojas pantalona. Neki pozer.

Tadeuš Spajk Borovski. Taj je još nezgodniji, pomisli Sofi. Borovski je poljski fudbaler koji je došao u jedan od londonskih klubova. U Arsenal? Ne, ne, valjda u onaj drugi. Lans ga je upoznao kad je njegov tim došao na svečano paljenje božićne ulične rasvete, i odmah mu se dopao. Smatrao je da bi ih Spajkovo prisustvo prikazalo kao moderne. Ipak, da li on uopšte govori engleski? Ume li da se ponaša za stolom? Šta fudbaleri uopšte rade posle večere? Čula je da mladi često pominju neko *budženje* i *fircanje*. Možda i on to voli, ali nije bila sigurna ni šta te reči znače.

Sajmon i Indira Porterfild. Oni su bar druželjubivi i umeju opušteno da razgovaraju sa svima. Sajmon je milijarder, vlasnik *TV Didžitajma*, čije su rijaliti emisije, pre svega *To je ludilo*, spasle Kanal 7. Indira je princeza zapanjujuće lepote, valjda iz Bangalora. On je naziva *naručenom nevestom*, a prvu gospođu Porterfild poslao je u penziju kada je ostarila.

Rodžer Malpas, Amandin suprug. Sofi se nasmešila. Pri pomisli na Rodžera, uvek bi se nasmešila. Nekada je radio kao advokat u velikim

firmama, a onda se povukao na seosko imanje da nadgleda konje koje je dresirao u Lambornu. Sofi je rešila da ga stavi pored Spajka Borovskog, pošto je, ako se izuzmu psi i konji, fudbal jedina tema o kojoj Ričard ikad priča, bar koliko ona zna.

Radli Grejvs. I taj je nezgodan, pomislila je. Grejvs je nastavnik za kog se šuška da je bio Lansov čovek u srednjoškolskom sistemu tokom kampa-nje. Očito bi bilo dobro da ga stavi pokraj Brende Dilon, ali je zbog crte u Grejvsomom držanju Sofi pomislila da to oboma ne bi prijalalo.

Gabrijel Nortvud. S njim ne bi trebalo da bude problema, pomisli Sofi, mada je to već zavisilo od njegovog raspoloženja. On je barister kog je ponekad umela da uhvati melanholija, zbog čega bi se isključio iz razgovora. Porazmislivši, Sofi ga je postavila do Gospođe Kisele Limete, Nasime el Rašid.

Kler Darnli. I s njom je lako. Kler je Sofina omiljena gubitnica. Elegantna, ali očito predodređena za usamljenost, verovatno jer je bila sklona držanju lekcija i pridikovanju, a ljudima u današnjem svetu nije prijalalo da im govore šta se sme, a šta se ne sme. Kler je imala neki grozan *starateljski* posao. Postavila ju je do Gabrijela.

Džon Vils, namrgođeni čovek koji se bavi hedž fondovima, i Vanesa, njegova napaćena supruga, takođe članica Sofinog čitalačkog kluba. Džon je tvrd orah, u to nema sumnje. Nije umeo da časka, često bi kasnio ili bio umoran od putovanja, ili i jedno i drugo. Nije mnogo ni pričao. Vanesu je to izluđivalo, čega je i Sofi bila svesna. S druge strane, kod njega nedostatak srdačnosti potiče od neobične neposrednosti; iako je uglavnom bio neumesan, ponekad je znao da bude i zanimljiv. Sofi mu je dala pola Indire Porterfild, a sirotoj Vanesi udelila je Lena Fokslja.

Preostali gosti bili su Dženifer i Mark Louder – oboje su se bavili finansijama; zatim dve žene koje je Sofi izvukla iz svoje zalihe neudatih devojaka i još tri bračna para koje je upoznala jer im deca zajedno idu u školu. Makfersonovi su kupili pa prodali Kafe Bravo, veoma posećen lanac kafica, a onda su ušli u neke druge poslove. Drugi par, Mardžsonovi, osmislili su internet stranicu za usamljene tinejdžere i nazvali je *TvojKutak*. Treći par, Samjuelsovi, kupovali su i prodavali tuđe dugove. Sofi nije shvatala gde su nalazili kupce za tako nešto – Zašto bi iko uopšte kupovao nečiji dug? – ali sva tri para živela su u blizini i svima im je dugovala gostoprimstvo.

Sedeći na prozoru svoje spavaće sobe, s kojeg se pogled širio preko kuća u Nort Parku, Sofi je najednom protresla jeza. Toliko se privikla na tople i vlažne Božiče da joj je bilo teško da se nosi sa iznenadnim arktičkim vetrovima. Obukla je još jedan džemper i smestila se na krevet. Roman koji je

morala da pročita za čitalački klub bio je tipičan izbor Dženifer Louder: radnja se odvijala u Čileu, a ostavljao je utisak da se sve rečenice slivaju u jednu.

Sofi uopšte nije zanimao taj neki Havijer i njegov život u Centralnoj Americi, ili Južnoj, gde god da se Čile nalazi; nije bila sigurna jer nije lako sve to popamtiti...

Naglo je sklopila knjigu. Bila je uverena da je Dženifer odabrala knjigu kako bi oduševila profesionalnog kritičara R. Trantera i da je uvek zato birala knjige s nasumičnim naratorima i nepouzdanom interpunkcijom. Međutim, kada je takav odabir dovela u pitanje, Dženifer je naglasila da je knjiga bila u užem izboru za nagradu Kafea Bravo i Udružene kraljevske banke i da je predložena za Knjigu godine Pica palasa. Fotografija na omotu – neko bosonogo siroče na poprištu bombardovanja – gotovo se nije mogla videti od silnih natpisa sponzora nagrade. „Hmmm“, rekao je Lans, nakratko je onjušio i bacio nazad, „ima više pečata od tvog pasoša, Sofice.“

U tom trenu je Džon Vils, upravnik hedž fonda, gledao u jedan od četiri tanka monitora nasađena povrh njegovog radnog stola. Kancelarija se nalazila u visokoj, jednostavnoj zgradi u Ulici Old Paj, jedinoj takvoj u inače tihom stambenom kraju u Viktoriji, s pogledom na minijaturne vizantijske kupole i šarene cigle Vestminsterske katedrale, u kojoj su se upravo oglasila zvona najavljujući večernju misu.

Vils je samo vikendom mogao da ostane sam u kancelariji, bez ikakvog ometanja. Tek tada su njegovi berzanski instinkti uspevali da napipaju pravac a da čaroliju ne naruše imejlovi, telefonski pozivi ili kolege. Doduše, njihova kancelarija uopšte nije bila bučna: većina posetilaca bi, čak i tokom najužurbanijih nedelja, zapazila upečatljivi sveprisutni mir. Vils je po prirodi bio nerazgovorljiv pošto je sve vreme bio isuviše svestan bezbednosnih rizika. Mada su kancelariju redovno proveravali u potrazi za bubicama, naučio je da nikada naglas ne izgovara ništa što ne bi podneo da bilo ko drugi čuje. Veliki deo tog pipkavog posla obavljao je u Foldžerovom kafiću na stanici Viktorija, u *Moti Mahalu* pod čađavim mostom u Vaterlou, ili preko jednog od svojih mobilnih telefona, strogo u sokačetu koji se pružao od Ulice Old Paj, iza Pibodijevih zgrada. Mark Bezamen, njegov čovek u Njujorku, rekao mu je da su 25% uspešnih krivičnih postupaka inspektori pokrenuli protiv prestupnika posle kontrole elektronske pošte.

Zato se Vils nije petljao s elektronskom poštom. Klijentima i saradnicima koji su bili isuviše moćni da bi ih ignorisao, davao bi kao adresu

prilično neodređeni exec1@hlcapital.com, ali da bi se osigurao da nikada ne odgovori čak ni na najprimamljivije poruke, naredio je administratorima da mu onespособe opciju *pošalji*. Postojala je još jedna smicalica. Kompanija koja ih je opremala ekranima i softverom takođe je nudila i uslugu elektronske pošte, koju zvanični organi nisu mogli da proveravaju i nadgledaju.

Da bi bile primljene, sekretarice u Vrhunskom kapitalu morale su da imaju lak korak. Šefovi su radili u kancelarijama sa odličnom zvučnom izolacijom i debelim vratima: Vils je svakoga dana išao u obilazak zaposlenih, ali izbegavao je sve veće sastanke. Analitičari su dolazili i odlazili, ispisujući izveštaje na tihim tastaturama. A svi su bili mršavi. Vils nije podnosio gojaznost koja je nervirala isposnika u njemu. Muškarci su nosili odelu ugalsive boje, nikada teget, a on je uveo i zabranu ružičastih košulja. Žene su nosile suknje do kolena i crne hulahopke. Tokom leta su klima-uređaji bili odvrnuti do maksimuma, a radijatori zimi vreli na dodir. Vils je uzimao po 30% zarade njegovih ulagača na godišnjem nivou, ali je takođe uzimao i 3% godišnje od početne vrednosti fonda kao nadoknadu za upravljanje njime, pa je, čak i kada ne bi obavio nikakav novi posao, mogao da zaradi više miliona funti godišnje. Ukratko, nije imao problema s računima za struju.

Po Vilsovom mišljenju, za dvadeset godina u finansijama, jedna stvar se nikada nije menjala: jedini način da pravite novac jeste da uvek budete ispred ostalih. Nijedan trgovac, ma koliko briljantan ili intuitivan bio, ne može da se nadigrava s tržištem u dužem periodu. Vils je pročitao sve knjige o *racionalnim* tržištima, teorije koje su Merton, Blek i Šouls napisali o proceni berzanskih opcija; u jednoj ruci izvagao je njihove dve Nobelove nagrade, a u drugoj crnu rupu od trilion dolara koja je ostala nakon ponižavajućeg kraha hedž fonda za koji su sva trojica radila.

Teoretisanje je, po mišljenju Džona Vilsa, bilo isto što i baljezganje. Ako svakog dana u godini igrate blekdžek, kuća uvek dobija. Vils je znao da je to utvrđena činjenica pošto je u prvom dodiru s tržištem, s nekih četrnaest godina, on bio ta kuća. Stric mu je bio kladioničar u Hendonu pa je malom Džonu pokazao kako da postavi opklade u trci s deset konja tako da mu svi ishodi donesu zaradu. Od ključne važnosti, naučio je Džona, jeste da brzo reaguješ i da se stalno presabiraš. U tom drugom, Džon se pokazao kao vrlo napredan učenik. Još s trinaest godina znao je kako da postavi opklade u trci s jedanaest grla, čak i pre nego što bi njegov stric sve sračunao pomoću olovke i papira. Konjske trke naučile su ga da jedini način da pobedite kladionicu jeste da imate sve podatke. Ako znate da je Čilatastu Ružu džokej sputavao i zauzdavao u poslednje tri trke, zbog čega su joj se izgledi spustili

na 1:18, samo da bi je u narednoj trci pustio da se istrči, onda ste stvarno mogli da pobedite kladioničara kladeći se baš u njenu pobjedu. Nikakvi kompjuterski sistemi i algoritamske prognoze ne bi mogli da nadmaše takav jedan podatak.

Vilsa su kolege smatrale staromodnim jer je verovao da *stara privreda*, zasnovana na kombinatima, fabrikama i primarnoj proizvodnji i dalje ima svoju svrhu – da ovima iz finansijskog sveta obezbeđuje dotok novih poslova. A ti poslovi, kako je voleo da naglasi, zaista jesu donosili pravu zaradu, koja je potom preko poreza (kakvih-takvih poreza, u zavisnosti od toga koliko su oni iz odeljenja za izvrđavanje poreskih obaveza delotvorni) donosila novac za bolnice, puteve i tome slično.

Vils je ispred većine svojih takmaca bio zbog spoznaje da ono *unutrašnje* iz izraza *informacija iz unutrašnjih krugova* ima iznenađujuće strogo zakonsko značenje. Upoznao je on mnoge bankare koji nisu na pravi način shvatili koliko *informacija iz unutrašnjih krugova* smeju zakonski da prime, pa su time sami sebi nepotrebno skresali krila. On im sam to nikada nije otkrio. Mogli su i sami da prouče pravilnike da su hteli. I u unutrašnjim krugovima možete da naletite na pouzdane i nepouzdate informacije. *Naučite sva pravila* – glasilo je Vilsovo omiljeno pravilo.

Drugi očigledni korak ka zadobijanju određene prednosti nad kolegama jeste držati se podalje od pravilnika. Baveći se dugo terminskom trgovinom* i bankarstvom, Vils je naučio da je najbolje poslovati u oblastima u kojima su pravilnici bili tanki, ili nisu ni postojali. I sam je znao da je bilo samo pitanje vremena kada će se prebaciti u svet hedž fondova pošto je tamo zvanični nadzor bio najslabiji: probranim ulagačima bili su potrebni prilagodljivi aranžmani, a ne znatiželjni inspektori.

Druga očita mera predostrožnosti, kojoj je pribegavala većina zrelih ljudi koje je znao, jeste neplaćanje poreza. Kada je došlo do toga da osnuje svoj hedž fond, on se, naravno, odlučio da ga osnuje u jednom od ošor centara. Odabrao je Ciri, pošto on nije bio pod nadležnošću ni Finansijskih vlasti iz Londona ni Evropske unije. Krupna zarada Vrhunskog kapitala bila je sklonjena u inostranstvo, u fond osmišljen tako da ne može da se oporezuje. Vanesa, Džonova supruga angloameričkog porekla, upravo zbog poreza nije bila stalno nastanjena u Britaniji, a postojali su i zakoniti načini da se postaraju da zarada, koja im je svake godine bila potrebna, bude svrstana u

* Engl. Futures market – terminska ili buduća trgovina, vrsta finansijskog tržišta gde se pravna lica tržišnim ugovorom obavezuju na isporuku određene količine neke robe u budućnosti. (Prim. lekt.)

strani prihod pod njenim imenom. Stalan dotok sredstava iz inostranstva mogao bi da uzbuni poresku inspekciju, ali porodici Vils nisu bili potrebni veliki prihodi: Džon nije imao ni jahtu, ni trkačkog konja, ni zbirke sumerskih kamenih ploča, ni rane Pikasove radove, ni hipoteku, ni hobije, a ni bilo kakve aktivnosti van posla. Nije čak ni iskopao podrum njihove kuće kako bi u njega ugurao bazen. Određeni sitniši mogli su da izvlače iz fonda i preko čitave mreže manjih fondova otvorenih na ime njihovo dvoje dece, Bele i Fina. Ali za to nije on kriv; nije on pisao zakone.

Nije mu se dopala ona čuvena opaska da su porezi samo za *male ljude*, koju je iznela milijarderka iz Njujorka. Time je poslala pogrešnu poruku. Džon Vils je imao mnogo prefinjenije mišljenje, koje je delio sa mnogim svojim uglednim kolegama iz londonskih hedž fondova i bankarstva – *porez na prihod predstavlja dobrovoljni prilog*.

Kada su se oglasila zvona, sklopio je oči razmišljajući o svojoj velikoj sreći u životu. Tišina u kancelariji bila je predivna. Dvojica starijih kolega radili su u inostranstvu: Dafi u Švajcarskoj, a Bezamen u Njujorku, gde je njihovo ponašanje bilo njihova lična stvar (naime, Bezamen je na posao dolazio u espadrilama, a pod pritiskom bi pevušio francuske narodne pesme). U gotovo crkvenoj tišini u Ulici Old Paj, jedina osoba kojoj je bilo dopušteno da bude glasna bio je Vilsov partner Stiven Godli, a ostalima je odavno zavrnuo slavinu što se tiče bilo kakvog zvučnog ispoljavanja napatosti – znoj od milijardu dolara širio se jedino pod njegovim pazusima. Još od prvog dana kada su se upoznali u Njujorku 1990, u jednoj investicionoj banci, Vils je u Godlijevoj otvorenoj i šarmantnoj srdačnosti video nešto što je njemu samom nedostajalo: klijenti su njemu bili mnogo više privrženi nego Vilsu. Godli je s njima razgovarao koristeći sportske metafore (*mislim da ćemo loptu prvo prebaciti na njihov teren*) i verovatno je bio jedini Englez u Njujorku koji je, izgleda, bejzbola i američki fudbal shvatao jednako dobro koliko i golf i kriket. Dok su 1999. prikupljali sredstva za osnivanje hedž fonda, Vils je brzo naučio da priču treba prepusti Godliju. Koga briga kakav se ludak krije na tavanu, dokle god su vrata čvrsto zaključana, a ključ u džepu nasmejanog Stivena Godlija?

Naravno, nakon dugogodišnje saradnje, podrazumeva se da je Stiv Godli bio upoznat s pojedinostima svih poslova koje je Džon Vils sklopio u poslednjih petnaest godina, pa je stalno zbijao neslane šale na račun leševa koje je ostavio za sobom i mesta gde ih je zakopao. S druge strane, Vils je gledao kako Godli sakuplja svojih prvih deset miliona funti u banci, koristeći (isprva u korist svojih poslodavaca, a potom, kroz godišnje bonuse, i u

svoju korist) podatke koji bi procurili kroz bušne bankarske *kineske zidove**, stavljajući svoje poslove za centimetar ispred istih poslova koje je obavljao po nalogu klijenata. Međutim, to je bila prosto snalažljivost i preduzimljivost, ni nalik neprimerenim rabotama u odeljenju za izdavanje menica i obveznica. Svi su to radili. Kinezi su, kako je Godli jednom primetio, niski ljudi pa je lako zaviriti im preko plotu.

Vils se vratio u sadašnjost. Vrhunski kapital preživeo je šest teških meseci. Jedan od sporednih problema njihovog fonda bila je njegova veličina (upravljali su sa više od dvanaest milijardi funti, od čega je gotovo četvrtina uloženog novca bio Vilsov). Često je bilo teško pronaći rupe na berzi koje bi bile dovoljno velike da bi donele ozbiljan prihod. Nažalost, nisu uspeali da zarade ni na hipotekarnom tržištu koje je izazvalo potrebe u Americi. Nakon dužeg savetovanja s Markom Bezamenom u Njujorku, Vils se 2005. uverio da su američke hipotekarne kompanije opasno preterale s davanjem hipoteka siromašnim ljudima koji neće biti u stanju da redovno namiruju mesečne rate ako bilo šta – bukvalno bilo šta – pođe naopako.

Vrhunski kapital je zato kupio na stotine miliona dolara ABX vrednosnih hartija, odnosno indeksa hipotekarnog osiguranja nekretnina. Vrednosne hartije pružile su Vilsu pravo da u budućnosti proda indeks po unapred ugovorenoj ceni ako tako odabere: njegova bi zarada bila razlika između te cene i mnogo nižeg nivoa na koji bi tržište, po njegovom uverenju, spalo. Međutim, indeks se uopšte nije menjao, što je bilo potpuno nemoguće. Ljudi su počeli da gube poslove pa nisu mogli da plaćaju dugovanja. Kamatne stope i mesečne naplate trebalo je da porastu, ali indeks i dalje nije pao.

Po opštem mišljenju, jedna od odlika dobrog upravnika bila je i da znate kad ste poraženi; Vils je u leto 2006. digao ruke od tog posla. Bilo je potrebno još devet meseci da indeks padne. On nije uživao u tome što se pokazalo da je bio u pravu da će indeks pasti, smatrajući i dalje da je bilo mudro što se povukao – sposobnost tržišta da se ponaša nelogično nadvladala je njegovo strpljenje pa se poneo kao profesionalac. Deo gubitka pokrio je brzom prodajom dve pojedinačne hipotekarne kuće, ali je tamo uspeo sve da zakrpi cenom koja je bila svega dvadeset jedinica iznad najniže moguće. Dakle, i njemu može da se desi tako nešto.

I da li sada, u hladnoj decembarskoj tami, može biti siguran da nije podlegao, makar i malo, svom povređenom ponosu? Zagledao se kroz prozor ka

* Engl. *Chinese wall* ili *Firewall* – kineski ili vatreni zid, etičke barijere između različitih odeljenja jedne banke, koje sprečavaju sukob interesa i protok podataka. (Prim. prev.)

katedrali i zakolutoao očima. Duga razmišljanja bila su njegov ritual. Odvažiće se na sledeći korak tek kada se uveri da su mu motivi čisti; drugim rečima, da su podstaknuti isključivo procenom isplativosti, bez trunke emocija.

Negde u skrivenom kutku Vilsovog mozga, podalje od misli o supruzi, deci, svakodnevnom životu i telesnim potrebama, podalje od ožiljaka koje su mu naneli iskustvo i gubici, krilo se stvorenje čije je srce kucalo u ritmu berze. Nikada ne bi mogao da bude srećan kao čovek ako stalno ne zarađuje novac. Za Džona Vilsa, analiza potencijalne pozicije bila je mnogo više od poslovnog ili matematičkog problema. Bila je bolno povezana s nečim nalik samospoznaji. Od nje mu je zavisio život.

II

U poslednjem vagonu voza podzemne železnice, kojim je upravljala Dženi Fortjun, sedeo je Hasan el Rašid i zurio pravo ispred sebe. Kada kod sebe nije imao knjigu, obično bi se zabavljao pomerajući glavu gore-dole kako bi u ispučenom prozoru sa suprotne strane napravio pandine oči u odrazu svog lica, a potom bi ga izdužio kao u krivim ogledalima u zabavnom parku, pre nego što ga skroz rasprši. Međutim, ovo nije bio pravi dan za takve igrarije – pošao je da kupi materijal za bombu.

Dvoje beloputih tinejdžera ljubilo se preko puta njega palacajući jezicima i smejući se svaki put kad bi se dodirnuli. Mada su očigledno bili obuzeti jedno drugim, ipak se nisu u potpunosti prepustili maženju na javnom mestu. Neki tamnopusi mladić s debelim belim patikama, velikim poput dva čamca, sedeo je nagnut napred. Iz slušalica u njegovim ušima dopiralo je šištanje i dobovanje. Hasan je predosećao da su oči tog mladića, iako oborene, bile spremne da se izazivački ukrste s bilo kim ko ga pogleda, pa je pazio da drži pogled negde ulevo od njegovih pogrbljenih ramena.

S Hasanove leve strane, u delu za stajanje, kraj središnjih vrata, nalazili su se japanski i evropski turisti. Nedelja je, pomisli Hasan, i većina ovih ljudi trebalo bi da bude u crkvi; međutim, u današnje vreme hrišćani na katedrale gledaju kao na spomenike i umetnička dela kojima se valja diviti zbog arhitekture i slika, a ne kao na hramove božje. Njihovo konačno odbacivanje vere dogodilo se u proteklih desetak godina, ali kaurini* to nisu

* Kaur(in) – nevernik, prvobitno naziv za zoroasterijance (zaratustrance), a kasnije za sve nemuslimane. (Prim. lekt.)

ni primetili. Kako su samo čudni, mislio je, ovi ljudi kada su dopustili da im večni život isklizne iz ruku.

Dok je Hasan odrastao u Glazgovu, hrišćani su (tada još nije znao za reč *kaurini*) bogohulili, opijali se, bludničili, mada je – znao je on to – većina njih i dalje, manje-više, verovala u Boga. Bili su neverni po hotelskim sobama, ali su se venčavali u crkvama. Posećivali su ih i uoči Božića, ili kada su morali da sahrane nekog prijatelja, nosili su u hramove decu na krštenje, a na samrti bi ipak zatražili da im dovedu popa. Eto, sada su i novinska istraživanja statistički potvrđivala ono što su svi i sami mogli da vide: da su hrišćani digli ruke od Boga. Međutim, to skoro da ni jedan jedini kaurin nije primetio.

Hasan je iz dana u dan sve više verovao da ostatak sveta živi u nekakvom snu. Uz izuzetak ljudi iz njegovog društva i nekih od posvećenijih članova džamije u Puding Mil lejnu, svi ljudi koje je znao bili su u zabludi. Nerviralo ga je što tako malo pažnje pridaju sopstvenom spasenju i sve ga je to zbunjivalo, kao prizor majke koja bebu hrani viskijem. Možda tako zaista usledi kraći predah od plakanja, ali to nije nešto što bi razumna osoba uradila. A životna istina, i istina života nakon smrti, nikada nije bila prikrivena.

Hasan je oblizao usne i progutao knedlu. Mada su se pojedinačni delovi za bombu prilično lako nabavljaju, bio je svestan da u današnje vreme čak i mali ćumezi imaju sigurnosne kamere. Kupovinu tri ili četiri flaše gaziranog pića odjednom mogli bi da zapamte i čovek za kasom i digitalna kamera. Zbog toga je kupovao u nekoliko različitih krajeva u Londonu, po jednu flašu. Najteže mu je bilo da nabavi špriceve. Na kraju je otišao u hitnu službu lokalne bolnice, glumeći strašne bolove u predelu u gde se, bar po njegovom znanju, nalazilo slepo crevo. Bolničarki je dao lažno ime i adresu. Sat kasnije, odveli su ga iz čekaonice u užurbanu ordinaciju sa sestrama, krevetima i ostavama, gde su ga stavili na krevet iza zavese, rekavši mu da će lekar uskoro doći. Provirio je napolje deset minuta kasnije. U hodniku s linoleumskim podom nije bilo nikoga. Spreman da, ako ga neko pita, kaže da traži kupatilo, Hasan je krenuo u istraživanje. Dve krupne sestre karipskog porekla prošle su kraj njega, ali ga nijedna nije zaustavila. Našao je sobu s kartonskim posudama na polici. U ormaru iznad njih, iznad kutija sa antiseptičnim maramicama, pronašao je otvoreno pakovanje špriceva. Uzeo je desetak komada, strpao ih u džep jakne i hitro se vratio iza svoje zavese. Niko nije dolazio da ga obide, pa je posle dvadeset minuta u zagušljivoj i prezagrejanjoj sobici pošao nazad do čekaonice i nesmetano izašao napolje.

Hasan je sišao iz voza kod Glosterskog puta i krenuo uz ulicu. Baterije i foto-aparati za jednokratnu upotrebu nisu bili ni teški ni skupi za nabavku, a jedini problem bio je hidrogen. Ipak, i za to je imao plan.

U stanu na prvom spratu nekadašnje železničke zgrade u Klapamu, Šahla Hadžijani zurila je u Hasanovo lice na fotografiji.

Šahlin otac, iranski preduzetnik, kupio je taj jednosobni stan kao vid ulaganja, pa je, umesto da ga izda, dopustio kćerki da živi u njemu za džabe. Šahla, koja je pre toga delila stan s tri postdiplomca, nije bila sigurna da li joj se to mesto uopšte sviđa. Ponekad se osećala usamljena, pogotovo nedeljom.

„Eh, blesane jedan“, rekla je naglas spustivši Hasanovu sliku. Fotografisali su ga na diplomskoj proslavi njihovog prijatelja. Na njoj je bio nasmejan; beše to pre nego što je postao toliki vernik. Šahla je pak bila ateista i nije upražnjavala ni majčin anglojudaizam, a ni očevu selektivnu verziju islama.

Profesor francuskog ubedio ju je da nakon uspešnih osnovnih studija nastavi dalje, pa je sad već i sama jasno videla put do akademskog sveta koji joj se polako otvarao pred nogama. Pristala je da napiše doktorski rad o poeziji nadrealiste Pola Elijara, ali je zato imala odbojnost prema predavanjima koja će kasnije morati da drži. Previše je volela žurke, putovanja, velike gradove, a talenat za poeziju, koji je tek igrom slučaja otkrila, po njenom mišljenju, bio je samo zamka.

Hasana je upoznala na studentskim protestima, dok je još bio posvećeni levičar. Odmah ju je privukla njegova strast i blagost u ophođenju. Iza govorničke uverljivosti videla je osobu koja je nekad u životu bila veoma povređena. Nju je to i začudilo i zaintrigiralo, a način na koji nikome nije dopuštao da mu se previše približi, ukazivao je na određenu dozu straha. No, ipak je do određene granice, nevidljive ali zdušno branjene granice, bio neodoljiv. Krupne šake s tananim, dlakavim zglobovima, šaljivi, duboki glas, oči tako iskrene i spremne za druženje, sve dok se ne bi uplašile – sve je to ona videla na toj fotografiji pa je drhtavo uzdahnula, vratila je nazad u fioku i otišla da obavi obavezni telefonski raport majci, kao i svake nedelje.

Ralf Tranter je u šest sati od svog prodavca Iračanina pokupio naramak časopisa koji su izašli nedeljom, a puls mu se ubrzao od težine dnevne štampe i pomisli na ono što bi se u njoj moglo kriti. Živeo je zajedno sa svojim mačkom Septimusom Hardingom u stanu na Ferers Endu, predgrađu koje je razdvajao Severni kružni auto-put. Saobraćaj u tom kraju žurno je jurio ka nekim važnijim mestima – Totenhemu, Edmontonu, Haringeju, ili na sever,